

PARTER

Kärande

1. HANNA Maria Larsson, [REDACTED]
[REDACTED]

2. Jan Hans-Erik Sjöholm, [REDACTED]
[REDACTED]

Ombud för 1 och 2: Juristerna Emanuel Klerfelt Johansson, Natalie Staff, Vera Bolmgren samt jur.kand. Fredrik Bergman Evans

Svarande

Falu Kommun, 212000–2221
791 83 Falun

Ombud: [REDACTED]
Falukommun, kommunstyrelseförvaltningen
Stadskansliet
791 71 Falun

DOMSLUT

1. Käromålet lämnas utan bifall.
 2. Hans-Erik Sjöholm och Hanna Larsson krav på ersättning för sina rättegångskostnader avslås.
-

BAKGRUND

John Walter, född år 2015, var Hanna Larssons och Hans-Erik Sjöholms gemensamma son. John Walter hade och var mycket rymningsbenägen. När han var två år gammal separerade föräldrarna som då behövde hjälp från socialtjänsten för att ta hand om honom. Till en början bodde han med sin mor, men flyttade hösten 2018 till sin far som bor i Falun. Socialtjänsten i Falun genomförde därefter flera hjälpinsatser. I maj år 2021 beslutade Falu kommun att John Walter skulle placeras på HVB-hemmet Platea i Hagfors vid enheten Prästgården. Ungefär två veckor efter att John Walter placerats på Platea rymde han från boendet. Några timmar efter rymningen hittades han drunknad i Uvån.

YRKANDEN OCH INSTÄLLNING

Hanna Larsson har yrkat att tingsrätten förpliktar Falu kommun att till henne betala 480 000 kronor jämte ränta på beloppet enligt 4 § fjärde stycket och 6 § första stycket räntelagen (1975:635) från den 13 juni 2023 till dess betalning sker.

Hans-Erik Sjöholm har yrkat att tingsrätten förpliktar Falu kommun att till honom betala 492 400 kronor jämte ränta på beloppet enligt 4 § fjärde stycket och 6 § första stycket räntelagen från den 13 juni 2023 till dess betalning sker.

Hanna Larsson och Hans-Erik Sjöholm har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

Falu kommun har bestritt käromålet. Sättet att beräkna ränta har vitsordats.

GRUNDER OCH UTVECKLING AV TALAN

Hanna Larsson och Hans-Erik Sjöholm

Falu kommun placerade John Walter på HVB-hemmet Platea med vetskapen om att han var mycket rymningsbenägen samt att enheten Prästgården hade säkerhetsbrister i form av trasiga staket och grindar runt tomten. Därtill var hemmet nära beläget länsväg 146 samt Uvån. Platea hade tidigare gjort bristande lämplighetsbedömningar inför placeringar av barn på hemmet. Kommunen har vid placeringen känt till, eller borde ha känt till, bristerna som förelåg hos Platea samt den fara de utgjorde för John Walters liv. Placeringen av John Walter har under dessa förhållanden inneburit att Falu kommun utsatt honom för en verklig och omedelbar fara för hans liv.

Kommunen har, trots kännedom om John Walters vårdbehov och säkerhetsbristerna hos Platea, inte vidtagit alla nödvändiga åtgärder som rimligen kunde begäras av den för att förhindra att faran för John Walters liv realiserades. Kommunen borde säkerställt att Platea hade åtgärdat aktuella säkerhetsbrister samt i den omfattning som krävts bedömt och dokumenterat om Platea kunde tillgodose John Walters behov. Det innefattade att genomföra en matchning/lämplighetsbedömning samt upprätta vård- och genomförandeplaner. Med anledning av ovanstående har kommunen överträtt John Walters rätt till liv enligt artikel 2 i lagen (1994:1219) om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen).

Kommunens underlåtenhet att i den utsträckning som krävts bedöma och dokumentera om Platea kunde tillgodose John Walters behov har också inneburit att kommunen överträtt Hanna Larssons och Hans-Erik Sjöholms rätt till skydd för sitt familjeliv enligt artikel 8 i Europakonventionen.

Till följd av dessa överträdelser av John Walters, Hanna Larssons och Hans-Erik Sjöholms rättigheter är Falu kommun skyldig att betala skadestånd med yrkade belopp

dvs. 450 000 kronor för annan ideell skada och 30 000 kronor för personskada samt, för Hans-Erik Larssons del, även 12 400 kronor för begravningskostnader.

Falu kommun

Vid tidpunkten för placeringen upprättade Falu kommun ingen vårdplan, eftersom det handlade om en akutplacering. Inför placeringen gjordes dock en matchning där det framkom att HVB-hemmet hade de resurser som krävdes för att säkerställa en trygg och säker vård för John Walter. Med anledning av tidigare historik kring John Walter samt Plateas matchning är det utrett att Platea kunde tillgodose honom en trygg och säker vård. Kommunen hade kännedom om att John Walter var mycket rymningsbenägen. Av den anledningen underströk kommunen vikten av personaltäthet kring John Walter för att han inte skulle rymma, men också för att möjliggöra och tillvarata hans rätt att leva och utvecklas.

Den 14 juni 2021 meddelade Platea att allt fungerade bra för John Walter, vilket gjorde att det inte fanns någon anledning att befara att John Walter befann sig i omedelbar och verklig fara. Falu kommun har vidtagit alla nödvändiga åtgärder för att skydda John Walters liv under placeringen på Platea.

Placeringen var frivillig och hade föregåtts av en beslutsprocess tillsammans med vårdnadshavarna, vilka samtyckt till placeringen. Vidare var placeringen nödvändig utifrån att vårdnadshavarna inte hade möjlighet att ta hand om John Walter på egen hand. Placeringen innebar inte någon inskränkning i umgänget för vårdnadshavarna. Med stöd av ovan anser kommunen att den vidtagit de åtgärder som i ett demokratiskt samhälle kan anses nödvändiga för att skydda John Walters intressen i fråga om hans hälsa samt fri- och rättigheter. Någon kränkning av artikel 2 eller 8 av Europakonventionen på det sätt som åberopats av vårdnadshavarna föreligger inte.

UTREDNINGEN

Förhör under sanningsförsäkran har hållits med Hanna Larsson och Hans-Erik Sjöholm. Parterna har åberopat omfattande skriftlig bevisning.

DOMSKÄL

Sakomständigheterna i målet är i huvudsak ostridiga. Falu kommun har varit skyldiga att bereda John Walter en trygg och säker vård under placeringen hos Platea. Vid beslutet om att John Walter skulle placeras på det aktuella HVB-hemmet hade Falu kommun kännedom om hans vårdbehov. Vidare var det känt för kommunen att det fanns trasiga staket och grindar på Prästgården. En förutsättning för placeringen var att John Walter skulle vara under konstant övervakning av personal från boendet. John Walter rymde från HVB-hemmet vid ett tillfälle när personalen inte hade uppsikt över honom.

Utgångspunkter för tingsrättens prövning

Europakonventionen har inkorporerats i svensk rätt och är därmed direkt tillämplig i Sverige. Enligt 3 kap. 4 § skadeståndslagen (1972:207) kan svensk domstol pröva yrkanden om skadestånd som grundar sig enbart på överträdelse av Europakonventionens bestämmelser. Vid överträdelse av en rättighet enligt Europakonventionen uppkommer en skyldighet för staten eller kommunen att ersätta den kränkta, se 3 kap. 4 § skadeståndslagen. Ersättningen kan utgå för personskada, sakskada, ren förmögenhetsskada och kränkning samt annan ideell skada som uppkommit till följd av rättighetsöverträdelsen. En förutsättning för att skadestånd ska kunna utgå är att det förekommit en rättighetskränkning.

För att Hanna Larsson och Hans-Erik Sjöholm ska kunna vara berättigade till ersättning måste det i målet vara klarlagt att någon av de rättigheter enligt

Europakonventionen som de åberopat har åsidosatts på ett sådant sätt att detta kan ge upphov till skadeståndsskyldighet.

Har det skett en kränkning av artikel 2 Europakonventionen?

Enligt artikel 2.1 i Europakonventionen ska envars rätt till liv skyddas genom lag. Genom artikeln åläggs staten dels en skyldighet att skydda rätten till liv genom handling, dels en skyldighet att som huvudregel avstå från uppsåtligt dödande. Att staten ska skydda rätten till liv genom handling har utvecklats i Europadomstolens praxis på så sätt att staten i vissa fall har en positiv förpliktelse att se till att individens rätt till liv skyddas i förhållande till andra enskilda och i vissa avseenden också i förhållande till dem själva. Vid prövning av statens ansvar har domstolen först att bedöma om en åtgärd inneburit en verklig och omedelbar fara, om myndigheten hade eller borde ha haft kännedom om att personen i fråga befann sig i verklig och omedelbar fara samt om myndigheten vidtagit alla nödvändiga åtgärder som rimligen kunde begäras för att förhindra att denna fara realiserades (se NJA 2007 s. 891).

Den första frågan tingsrätten har att ta ställning till är om beslutet om placeringen av John Walter inneburit en verklig och omedelbar fara och om kommunen hade kännedom eller borde ha haft kännedom om detta.

Av förhör med Hanna Larsson och Hans-Erik Sjöholm har det framgått att John Walter var en aktiv pojke som krävde konstant uppsikt för att inte rymma. Hanna Larsson har uppgett att man inte kunde släppa blicken från honom för en sekund. För att John Walter skulle kunna säkras en trygg och säker vård har således personaltätheten kring honom varit helt avgörande. Det är något som samtliga parter särskilt framhållit. Brister i staket och grindar har således inte varit avgörande för att John Walter inte skulle kunna tillförsäkras en trygg och säker vård. T.ex. har Hans-Erik Sjöholm uppgett att John Walter skulle kunna klättra över de grindar och staket som Prästgården omgärdades av. Den bevisning som parterna lagt fram ger således inte stöd för att det föreligger ett mera direkt orsakssamband mellan Plateas säkerhetsbrister vad

gäller staket och grindar och att John Walter senare drunknade. Att så kom att ske berodde på att han för en kort stund hade lämnats utan uppsikt av HVB-hemmets medarbetare.

Kommunen har vidare framhållit att en förutsättning för att John Walter placerades på HVB-hemmet var att hemmet hade åtagit sig att se till att han alltid skulle vara under uppsikt av två medarbetare. Det har inte framkommit några omständigheter i målet som kan ha gett kommunen anledning att misstänka att det åtagandet inte skulle uppfyllas. Av den skriftliga bevisningen har det framkommit att personalen på Platea var medveten om att personaltätheten var central för att John Walter skulle kunna tillförsäkras en säker vård.

Vid nu redovisade förhållanden har inte Hanna Larsson och Hans-Erik Sjöholm kunnat visa vare sig att John Walter befann sig i en verklig och omedelbar fara genom kommunens beslut att placera honom på HVB-hemmet Platea, eller att kommunen haft eller borde ha haft kännedom om att han senare skulle komma att befinna sig i en situation som faktiskt utgjorde en verklig och omedelbar fara för hans liv när han för en kort stund lämnades utan uppsikt, något som ledde till att han drunknade. Det innebär att Hanna Larsson och Hans-Erik Sjöholm inte har visat att det förekommit en överträdelse av artikel 2 i Europakonventionen som kan grunda skadeståndsskyldighet för kommunen. Att kommunen inte i rätt tid upprättat en vårdplan kan inte påverka den bedömningen.

Har det skett en kränkning av artikel 8 Europakonventionen?

I artikel 8.1 Europakonventionen föreskrivs att var och en har rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, hem och korrespondens. Vid bedömningen om artikeln överträtts måste först prövas om ett förfarande av en myndighet inneburit ett ingrepp i rättigheterna enligt artikel 8.1 i Europakonventionen. Om det konstateras att myndigheternas agerande utgjort ett ingrepp i rättigheterna måste ingreppet uppfylla villkoren i artikel 8.2 i Europakonventionen för att kunna rättfärdigas. En åtgärd som

inskränker rättigheter som skyddas av artikeln är enligt artikel 8.2 i Europakonventionen tillåten om den har stöd i lag, eftersträvar ett legitimt syfte och kan betraktas som nödvändig i ett demokratiskt samhälle.

När ett barn genom myndighetsbeslut tvångsvis skiljs från sina föräldrar genom placering i det allmännas vård föreligger ett ingrepp mot föräldrarnas och barnets rätt enligt artikel 8 Europakonventionen (se rättsfallen *Strand Lobben and Others v. Norway* [GC], no. 37283/13, § 202, 10 September 2019 och *Kutzner v. Germany*, no. 46544/99, §§ 58–60, ECHR 2002-I). Att ett barn omhändertas behöver däremot inte innebära att rätten till familjelivet inskränks (se rättsfallen *Johansen v. Norway*, 1994, § 52; *Eriksson v. Sweden*, 1989, § 58).

Den första frågan tingsrätten har att ta ställning till är om det utgjort ett ingrepp av artikel 8.1 i Europakonventionen att placera John Walter på HVB-hemmet utan att en vårdplan har upprättats.

Både Hans-Erik Sjöholm och Hanna Larsson har uppgett att de samtyckt till placeringen av John Walter, men samtidigt att de känt sig tvingade till att samtycka. Detta eftersom John Walter annars riskerade att tvångsomhändertas. Det är Hans-Erik Sjöholm och Hanna Larsson som har att visa att något giltigt samtycke inte föreläggat. Av utredningen i målet har det framkommit att föräldrarna har haft kontinuerlig kontakt med socialtjänsten om John Walter, samt att Hans-Erik Sjöholm besökt John Walter. Det har framkommit att Hanna Larsson blev lättad när hon fick veta att John Walter skulle placeras på Platea. Tingsrätten anser att utredningen inte visat att John Walter placerades på Plateas HVB-hem mot Hanna Larsson och Hans-Erik Sjöholms vilja.

Även med ett samtycke från föräldrarnas sida måste dock placeringen kunna innebära en överträdelse av artikel 8 i Europakonventionen. Föräldrars och barns åtnjutande av varandras umgänge är en grundläggande aspekt av rätten till familjeliv (se rättsfallen *Monory v. Romania and Hungary*, 2005, § 70; *Zorica Jovanović v. Serbia*, 2013, § 68;

Kutzner v. Germany, 2002, § 58). Omhändertagande av barn ansågs av Europadomstolen utgöra en överträdelse av artikel 8 i Europakonventionen eftersom föräldrarna bland annat inte hade tillåtits medverka i den process som lett till åtgärderna (se rättsfallet Haase v. Germany, 2004, § 98). John Walter placerades på Platea i samråd med föräldrarna och placeringen var nödvändig eftersom föräldrarna inte på egen hand kunde ta hand om John Walter. Av utredningen är det inte visat att placeringen av John Walter har inneburit en inskränkning i föräldrarnas umgängesrätt med honom.

Enligt 11 kap. 3 § socialtjänstlagen (2001:453) ska socialnämnden upprätta en vårdplan när någon behöver vårdas i ett hem för vård eller boende, stödboende eller familjehem. Det är i målet utrett att Falu kommun utträttade en vårdplan först efter att John Walter avled, och utredningen ger stöd för att det borde ha skett tidigare. Att vårdplanen inte upprättats kan dock inte i sig anses utgöra en kränkning mot föräldrarnas rättigheter enligt artikel 8 i Europakonventionen. Det har i målet inte framkommit någon omständighet som visar på att bristen av en upprättad vårdplan inneburit en överträdelse av artikel 8 i Europakonventionen. Det finns inte heller i den bevisning som lagts fram stöd för att det finns ett orsakssamband mellan bristen i att inte upprätta en vårdplan och John Walters död. Placeringen av John Walter har, enligt tingsrätten, inte inneburit att Hanna Larsson och Hans-Erik Sjöholms rätt till skydd för sitt familjeliv inskränkts.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis anser tingsrätten att det i målet inte är visat att kommunens ageranden har inneburit en överträdelse av artiklarna 2 eller 8 i Europakonventionen. Redan av detta skäl ska Hanna Larssons och Hans-Erik Sjöholms krav på skadestånd avslås.

Rättegångskostnader

Vid ovan angiven utgång ska Hanna Larssons och Hans-Erik Sjöholms krav på ersättning för sina rättegångskostnader avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (TR-02)

Överklagande, ställt till Svea hovrätt, ges in till tingsrätten senast den 3 maj 2024.

Johan Rosén